

Pohvale za CVET STRASTI

„Besramno razdragano zadovoljstvo ispunjeno krivicom... Pustolovina koja spaja dinamičnu, filmsku razigranost Spilbergove fantazije sa srednjeameričkom čarolijom Karlosa Kastanede... Nemam pojma šta je Bervinova pušila dok je kuvala ovaj vreli, psihodelični letnji književni sufle... ali... ja ću da se poslužim njime!“

Ben Dickinson, *Elle*

Originalan, zanimljiv roman!... (Bervinova) je zarazan i zavodljiv pripovedač... Prepuna oštroumnosti, humora, ljubavi, romanse i avanture dostojne samog Indijane Džonsa, ovo je knjiga koja se mora pročitati.“

Sacramento Book Review

Sa svojim vrelim naslovom znate da je knjiga (*Cvet strasti*) pisana za čitanje leti – a Bervinova ne razočarava.“

New York Post

„Zavodljive međuigre i egzotične avanture odlika su knjige *Cvet strasti* Margo Bervin... Bervinova je stvorila lako letnje štivo koje je vodič kroz svet mitologije biljaka, duhova životinja, *curranderosa* (vidara) i tajanstvenosti koja nas može dovesti do duhovnog otkrića ako ga samo otvorimo.“

Austin American-Statesman

„Istovremeno maštovita i obrazovna, knjiga *Cvet strasti* pruža nam tropsko bekstvo u džunglu poluostrva Jukatan... Uživaćete u ovom živopisnom romanu – bekstvu.“

Charleston City Paper

„Bajka za odrasle puna mističizma, šamana i duhova životinja. Sveža i laka, ona je takođe puna romanse i nekih zanimljivih zapažanja... o smislu života.“

Fort Worth Star-Telegram

„Mnogo sam naučio iz ovog predivnog romana i sada tačno znam šta treba da radim sledeći put kada naiđem na zvečarku, škorpiju ili čudnog i mudrog travara u vešernici.“

Kris Bodžalijan, pisac *Rajskih tajni*

„Živahno, filmično... ovo je mnogo više od uobičajenog lakog romana iz ženskog pera... U jednom dahu sam iščitala ovaj autorčin književni prvenac.“

Sara Lorens, *Daily Mail* (London)

„Mlada žena, direktor marketinga, spušta se na zemlju i prlja ruke – u bašti, naravno – u izvrsnom debitantskom romanu punom duha.“

Hemispheres

„Jedna od formula letnjeg štiva je priča o momku koji upoznaje devojkicu. Druga su magični događaji, a još jedna je priča o počinjenom zločinu. U ovoj knjizi postoji sve to a što je još bolje – tu su izvanredne male pouke iz botanike protkane kroz celu knjigu... *Cvet strasti* je letnje književno delo za ženu koja ima mozga.“

The Book Studio, WETA-TV

„Opisi Bervinove su raskošni kao i same tropske biljke... Blistavi... Priča o romansi, avanturi i zaveri koja će očarati čitaoce, bilo da se bave sadnjom biljaka ili ne.“

Book Page

„Odlično za svakoga ko voli da doživi pustolovinu, kao i onoga ko voli da leškari na suncu.“

Glamour (London)

„Skoro nemoguće da se opiše. Ovaj osvežavajući roman odiše velikom pustolovinom. Čudan i neverovatan, *Cvet strasti* je neopozivo zabavan za čitanje.“

Ketrin Rajan Hajd, autorka knjige *Plaćanje unapred*

Margo Bervin

CVET STRASTI

Prevod sa engleskog
Mirko Bižić

Mono i Manjana
2012.

Za Armanda

Za mene je svet uvrnut jer je zapanjujući, čudesan, tajanstven, neizmeran; želim da te uverim da moraš prihvatiti odgovornost što se nalaziš ovde, u ovom zadivljujućem svetu, u ovoj zadivljujućoj pustinji, u ovom zadivljujućem vremenu. Želim da te ubedim u to da je svaki tvoj postupak važan jer si ovde samo nakratko; zapravo, prekratko da bi posvedočio svim njegovim čudima.

DON HUAN U KNJIZI KARLOSA KASTANEDE *Put u Ikstlan*

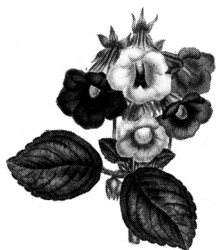
AUTORKINA NAPOMENA

Ova knjiga je putovanje koje vodi od sveta marketinga u Njujorku do prašuma poluostrva Jukatan. Od prodavaca bilja na zelenoj pijaci na Junion skveru preko *curranderosa*, trava, šamana i šarlatana pravo do duhova samih biljaka.

Priča je zasnovana na odnosu sa mojim dobrim prijateljem Armandom, koji je bio dovoljno ljubazan da mi odobri korišćenje njegovog imena na ovim stranicama. Mislim da je njegovo ime jako lepo i ne mogu da smislim neko koje bi mu bolje pristajalo.

Tokom godina, Armand me je naučio mnogim stvarima o biljkama i o životu. Uzela sam deo tog znanja i stvorila ovaj roman. Rekla bih da su događaji iz njega izmišljeni u svojim pojedinostima i veoma stvarni u suštini.

Shvatite ga kako hoćete. Čitajte ga na onaj način koji vam pruža najviše uživanja.

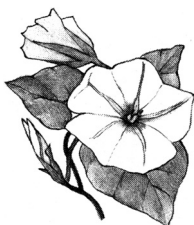
GLOKSI NIJA
Gloxinia speciosa

MEKSIČKA CIKADA
Zamia furfuracea

KAKAOVAC
Theobroma cacao

MESEČEV CVET
Ipomoea alba

INDIJSKA KONOPLJA
Cannabis sativa

LJILJAN IZ DOLINE
Convallaria majalis

MANDRAGORA
Atropa mandragora

CIKORIJA
Cichorium intybus

TATULA
Datura innoxia

DEVET BILJAKA ŽELJE

- ~ Gloksinija – mitska biljka ljubavi na prvi pogled.
- ~ Meksička cikada – biljka besmrtnosti. Živi dinosaur dospeo do nas pravo iz doba jure.
- ~ Kakaovac – čokoladno drvo hrane i sreće.
- ~ Mesečev cvet – donosilac plodnosti i stvaralaštva.
- ~ *Cannabis sativa* u vidu sinsemilje – biljka ženske seksualnosti.
- ~ Ljiljan iz doline – prenosilac životne snage. Prstohvat ove predivne biljke može zameniti pustikaru (biljka naprstak) kao lek za bolno srce.
- ~ Mandragora – prema mišljenju Vilijema Šekspira, kao i prema Bibliji, ovo je biljka čarolije.
- ~ Cikorija – biljka slobode. Daje nevidljivost onima koji se usude da progutaju njen gorki mlečni sok.
- ~ Tatula – biljka putovanja umom i velike pustolovine. Donosilac vizija i snova o budućnosti.

Postoji i deseta biljka. Cvet strasti bez imena. Da biste saznali nešto o njoj, morate da pročitate knjigu.

✻ PRVI DEO ✻

NJUJORK

Rajska ptica (*Strelitzia reginae*)

Poreklom iz južne Afrike, pripadnik porodice banana, cenjena zbog svoje visoke, jarko obojene građe. Ova biljka nije za one koji se lako razočaraju, za nestrpljive ili one koji vole da zapovedaju pošto može proći sedam godina dok ne donese jedan cvet. Savršena je za osobu koja daje a ne očekuje ništa zauzvrat. Ti znaš ko si.

Nehotice sam se zainteresovala za tropske biljke jer je to bilo ono što mi je čovek na zelenoj pijaci na Junion skveru prodao.

Sad znam da je tako trebalo da bude.

A evo kako je bilo.

Upravo sam se uselila u mali, tek renoviran atelje na mestu gde Četrnaesta ulica izlazi na Junion skver. Bila je to kutija kvadratnog oblika sa parketom, bez ukrasa, bez detalja, okrečena u belo i niskog stropa. Bila je to tačno ona vrsta stana kakvu sam želela. Pošto je bio nov to znači da nema uspomena uhvaćenih u zidove ili daske na podu. Nije bilo svađa ili mučnih scena ili neuzvraćene ljubavi koja bi zurila u mene iz ogledala u kupatilu. Stan je bio potpuno nov. Baš kao što sam želela da bude i moj život.

Mislila sam kako bi malo rastinja moglo da udahne životu stanu i doda malo potrebne boje, pa sam prešla preko ulice do zelene pijace na Junion skveru da obavim kupovinu.

Čovek na tezgi sa biljkama bio je kao iz nekog davnog vremena. Imao je tršavu plavu kosu i kožu prošaranu suncem jer je stalno bio napolju. U iznošenoj flanelskoj košulji i odrpanim timberlend cipelama – koje je nosio zbog posla a ne zbog mode – odudarao je od manikiranih metroseksualaca koji su proučavali zelenu pijacu, držeći pletene korpe u jednoj ruci i guči naočare za sunce u drugoj. Ovaj čovek je bio drugačiji. On je bio otrcani *kantriseksualac*.

Tražio je da mu opišem svoj stan, ne u smislu površine ili vrsti kamina ili frižidera, nego po količini svetlosti, temperaturi i vlažnosti.

Rekla sam mu da imam prozore od poda do plafona, što je uglavnom istina, iako su oni više služili kao grejno telo nego kao prozori u celoj visini zida.

Rekla sam mu da mi ništa ne zaklanja pogled na jug, što je teško pronaći u Njujorku, i da je vruće i svetlo po ceo dan dok ima sunca, čak i zimi.

Nisam živela u tom stanu preko zime, pa nisam sigurna zašto sam to rekla, ali pretpostavljam da mi je zvučalo dobro, a takođe i njemu, pošto se sagnuo među biljke, glave prekrivene ljubičastim cvetovima i izdignute stražnjice, i izronio široko se osmehujući i držeći više od pola metra visoku gomilu listova.

Bila sam razočarana.

„Šta je to?“

„Rajska ptica“, rekao je podižući biljku ka nebu i obrćući saksiju vrhovima prstiju.

„Tropska biljka?“, upitala sam, zakopčavajući kaput na vetru poznog marta i predočavajući sebi skorou smrt biljke.

„Havajska da budemo precizni. *Strelitzia reginae*. Pripadnik porodice banana. Potrebno joj je mnogo sunčeve svetlosti, ali ne previše direktne. Pusti da se zemlja osuši između zalivanja. Teško ju je odgajiti, i neće procvetati pet ili šest, možda i sedam godina, u zavisnosti od vremenskih uslova. I ljubavi“, dodao je namignuvši.

Otkopčala sam kaput.

„Šest ili sedam godina? Moj brak nije potrajao toliko dugo. Imaš li nešto što cveta brže, recimo za sedmicu ili dve?“

„Ovo je biljka za tebe“, rekao je. „Prelepa je.“

„Koliko košta?“

„Trideset dolara, a daću ti i brošuru o retkim tropskim biljkama da znaš kako da se brineš o njoj.“

„Tri desetke? Mogu da odem do prodavnice iza ugla i za deset dolara dobijem dvanaest ruža koje već imaju divne mirisne cvetove.“

„Možeš, ali one će uvenuti za sedmicu dana. Moraćeš da kupuješ nove svake subote. Ako izračunaš, moja ponuda je povoljnija. A osim toga, ova cvećka je *tropska*. Navodi te da misliš o blagom okeanskom povetarcu, zanjihanom palmynom drveću, momcima sa plaže i pinja koladama na belim peščanim plažama pored tople svetloplave vode.“

Ne znam da li su u pitanju bile pinja kolade, momci sa plaže ili nebesko plavetnilo njegovih očiju, ali kao neko ko radi u marketingu, morala sam da poštujem dobru trgovačku prezentaciju. Platila sam mu, a on mi je dao biljku, brošuru o retkim tropskim biljkama i svoju posetnicu, na kojoj je pisalo: Dejvid Eksli, odgajivač bilja.

„Zvuči prepotentno“, rekla sam.

„Ja zaista imam neki poseban dar za floru i faunu, ako razumeš na šta mislim.“

Nisam razumela, ali sam ipak klimnula glavom.

„Svrati ponovo ako listovi počnu da joj žute po ivicama. Ovde sam svakog ponedeljka, srede i subote od šest ujutro do deset uveče.“

„Bolje da ne dođe do toga“, rekla sam preko ramena. „Za trideset dolara bolje im je da ostanu svetlozeleni.“ Koračala sam kroz pijacu držeći rajsku pticu ispred sebe kao da je nudim. Bio je dobar osećaj nositi uokolo komad zemlje. Misli-la sam da izgledam kao jedna od onih žena što svake večeri kuvaju obilan obrok za svoju decu, koja se školuju po Štajnerovom¹ metodi, što idu u birkenstok sandalama i čitaju Kabalu, a ne kao razvedena tridesetdvo-godišnja žena bez partnera, dece i biljaka.

Vratila sam se u stan i spustila rajsku pticu na prozorsku dasku. Osnova saksije bila je previše široka, pa se saksija zaljuljala. Uхватила sam svoju tropsku biljku od trideset dolara sekund pre nego što će tresnuti na pod. Nije provela ni pet minuta sa mnom a život joj je već bio ugrožen. Nikakvo iznenađenje.

Rajska ptica je prvi živi stvor sa kojim sam delila prostor posle razvoda. *Nema kućnih ljubimaca, nema biljaka, nema ljudi, nema problema* bio je moj moto prethodnih devet meseci.

Svog bivšeg muža upoznala sam na poslu. Sladak, pametan i uspešan, i moja velika greška. On je bio čovek koji pije kao smuk i želi mnogo dece. Ja sam bila žena koja ne želi mnogo dece i koja pije kao ljudsko biće. Znala sam da je

¹ Obrazovanje po Štajnerovom ili Štajner-Voldorfovom metodi, humanistički sistem školovanja sa interdisciplinarnim metodima, zasnovan na mašti, praktičnom radu, slobodnoj volji i moralnoj odgovornosti, nazvan po austrijskom filozofu Rudolfu Štajneru, osnivaču antropozofije. (Prim. prev.)

većina brakova složena i višeslojna, ali naš nije bio. Naš četvorogodišnji brak protekao je otprilike ovako:

Prva godina: „Volim te, Lajla.“

Druga godina: „Volim te, Lajla.“

Treća godina: „Volim te, Lajla.“

Četvrta godina: „Ostavljam te, Lajla, zbog producentkinje u marketinškoj agenciji.“

Producentkinja u marketinškoj agenciji, odnosno žena koja mu je donosila kafu i rezervisala mu avionske karte. Kakav kliše. U to vreme sam se pitala kako nešto što toliko liči na scenario napisan za sapunicu može tako gadno da boli.

Ali zapravo nije u pitanju bilo piće ili producentkinja. Problem sa našim brakom bio je genetski.

Moj muž je poticao iz velike porodice Iraca katolika u kojoj je svako stupao u brak i imao decu osim ako nije bio homoseksualac ili smrtno bolestan. Ja sam poticala iz porodice u kojoj niko nikada nije stupao u brak osim ako prethodno nije dobio decu, najčešće ako se omakne.

Moji roditelji, koje sam ludački volela, razveli su se kad sam bila mala. Posle razvoda oboje su neprestano, poput tinejdžera, izlazili na sastanke, ali nikada ponovo nisu s nekim stupili u brak. Moji stariji sestra i brat imali su decu, ali ne i supružnike.

Mnogi ljudi se venčavaju da bi se držali tradicije. Ja sam bila buntovnica. Ja sam se udala da prekinem tradiciju.

Čudno je što mi se, nasuprot očekivanju, sviđalo da budem u braku. Obožavala sam male rituale. Nadimke odmi-lja. „Medeni meda“ za njega. „Divlja ruža“ za mene. Volela sam da kupujem hranu i da kuvam u ogromnim loncima goveđe čorbe i pileće supe sa mnogo povrća. Volela sam da perem sudove dok slušam Kertisa Mejfilda. Volela sam da

perem, peglam i slažem odeću. Za ime božje, čak sam volela i da usisavam kuću. Mislim da je pošteno reći kako sam u godinama dok sam bila u braku postala najdosadnija osoba na celom svetu, i u tome sam potpuno uživala.

Ispostavilo se da je moj bivši, koji je po svom izgledu i porodičnom poreklu bio stabilan bračni tip, to potpuno mrzeo. Bio je lud za velikim prostorom. Odrastao je u maloj kući sa mnogo braće i sestara, i nije podnosio nikog u blizini. Stalno me je vukao za sobom da kupimo veći krevet i terao me da se uselimo u prostraniji stan. Na kraju smo spavali na dušek u toliko širokom da smo mogli da ležimo raširenih ruku a da nam se vrhovi prstiju ne dodiruju, i živeli smo u stanu veličine avionskog hangara.

Samo da se uverim da nisam poludela, tražila sam tuđe mišljenje o krevetu. Moj prijatelj Oliver, poznati dizajner enterijera, rekao je da je to najveći komad nameštaja koji je ikada video u nekom stanu na Menhetnu. Moja prijateljica Liza je rekla da je navodi da se oseća sićušnom, kao beba koja se uspuzala u krevet svojih roditelja. Moja majka je ponudila da nam nabavi *specijalne čaršave* za njega. A moj saradnik i dobar prijatelj Kodijak Star, koji je surfer, rekao je da ga krevet sa plavozelenim prekrivačem podseća na okean. Sada je to bilo i potvrđeno. Moj krevet je bio veliki kao Atlantik. Ja sam spavala u Njujorku, a moj muž na sasvim drugoj strani dušeka, u Londonu.

Pokazalo se da je moj veliki Medeni meda, moja stena, bio zapravo kamen plovaćac. Osipao se i raspadao pod pritiskom, i nije mogao da priča o onome što oseća, čak nije ni znao šta oseća. U našem divovskom stanu sa divovskim krevetom, on se sve više udaljavao, dok jednog dana uopšte nije ni došao kući. Ne šalim se. Jednostavno nije došao.

* * *

Ispostavilo se da je moja prava stena bio moj saradnik Kodijak Star. Kodi je malo previše filozofski i prirodnjački nastrojen surfer za nekog sa tako pretencioznim imenom, i bio je lepši od većine žena koje znam. Koristio je iritirajuće reči kao „kul“ i „matora“ i bavio se stvarima kao što su transcendentalna meditacija i lucidni snovi. Verovatno bi ga smatrali pripadnikom pokreta Nju ejdž da nije rođen 1984, osam godina posle mene.

Pošto smo sedeli u istoj kancelariji, Kodi je trpeo najveći deo svakodnevnog tereta što se tiče slušanja o mom bivšem mužu. Trebalo je da radimo na novoj reklami za puma patike, ali smo uglavnom radili na mnogo zahtevnijim pitanjima koja se tiču moga braka. Kada sam ga pitala zašto je moj muž otišao i ne pokušavši da sredi stvari, odgovorio je vedrim, poletnim, lakim za shvatanje surferskim metaforama. Zabacio bi svoju svilenkastu kosu iza ušiju, digao noge u jampankama na sto i zabacio ruke iza vrata.

„Matora“, rekao bi on, „samo surferi svetske klase na dugim daskama imaju disciplinu da jašu na svim vrstama talarasa, velikim ili malim, u svim vremenskim uslovima. Tvoj muž je bio amater na kratkoj dasci.“

„Ali zašto ja?“, pitala sam po stoti put. „Zašto ja moram da prolazim kroz ovo?“

„Zato što je pasti isto kao disati“, odgovorio je. „Svi to rade.“

Pošto moj brak nije preživio, svojski sam se trudila da održim rajsku pticu u životu. Ići ću polako. Prvo biljke. A ako sve bude išlo dobro, onda ću preći na ljude.

Ujutro pre posla mazila sam stabljike vrhovima prstiju. Bile su pomalo hrapave i prijatne na dodir, a povremeno sam prala velike bananine listove vlažnim sunderom kada bi se zaprašili od gradskog života.

Odnosila sam se prema biljki kao prema gostu u kući, samo što sam joj davala vodu umesto vina i trudila se da ne duvam dim iz cigarete ka njoj. Držala sam roletne podignute ceo dan, čak i kada je bilo toliko sunčano da nisam mogla čitati sa monitora. Brinula sam o svemu za šta sam mislila da bi mogao biti njen hir i, na moje veliko iznenađenje, ona je bujala. Sada su iz stabljika izbile mladice. Obasipala sam ih kapima vode iz dlana i slatkim rečima. Razvili su se u ogromne blistave, svetlozelene, providne listove, sa vidljivim finim žilama.

Htela sam da ponovo odem na zelenu pijacu, zahvalim Dejvidu Eksliju i pohvalim se svojim napretkom (odnosno da ga ponovo vidim i nemilosrdno mu se nabacujem), ali sam bila uplašena: kada su u pitanju muškarci, stidljiva sam i neuvežbana. Zato sam umesto toga pozvala Kodija.

Javio mi se sa plaže i vikao je da nadjača buku talasa.

„Moraš da se vratiš na staro, Lajla. Moraš da izađeš i uhvatiš neke talase. Ne vraćaj se dok ti noge ne utrnu od čučanja u zasedi. Slobodna kao ptica, devojkjo. Slobodna kao ptica.“

Prekinula sam vezu i zaputila se na zelenu pijacu – dok mi noge ne utrnu od čučanja u zasedi.

„Moja cvečka divno raste“, rekla sam.

Dejvid Eksli, odgajivač biljaka, pokazao je palcem iza sebe.

„Imam ih još mnogo tu u zalihama.“

„Ne kupujem, samo razgledam.“

„Meni ne smeta, samo razgledaj. Ali ako imaš minut vremena mogu te odvesti u šator iza tezge da ti pokažem šta da uradiš da toj ptici porastu krila.“

„Imam malo vremena“, rekla sam. „Pokaži mi šta da uradim da poleti.“

On je snizio glas i primakao mi se.

„Pre nego što odam posebne tajne moga tropskog zanata, moram da znam s kim razgovaram.“

„Ja sam Lajla.“

„Lajla, lepo ime. Lajla, a prezime?“

„Nova.“

„A srednje ime, Lajla Nova?“

„Grejs.“

„Lajla Grejs Nova. *Nova* Lajla Grejs.“

Uzeo me je pod ruku i poveo u unutrašnji deo svoje tezge sa biljkama. Bio je to mokar zeleni šator veličine manjeg gradskog stana, ispunjen vlagom i prepun bilja. Bilo je najmanje petnaest stepeni toplije nego napolju, i mirisalo je na vlažnu zemlju i kišu i zelenilo.

Na jednom izletničkom drvenom stolu držao je pet visokih rajskih ptica. Lišće im je bilo čvrsto i upereno ka nebu.

„Daj mi ruku, Lajla Grejs Nova.“

Uzeo me je za ruku i prevukao mi prstima preko velikog lista.

„Osećaš to?“

„Mokro je.“

„Nije mokro. Orošeno. Možeš li da osetiš razliku?“

„Kako ih održavaš u ovom stanju? Mislim, orošene? A da ne postanu jednostavno mokre?“

Pustio mi je ruku. Umrlijao me je zemljom sa baštovanske rukavice, kao da mi je i dalje drži.

„Kupi nekoliko ovlaživača vazduha. Nemoj da ih previše približavaš rajskoj ptici – ne želiš da joj natopiš listove vodom – ali nemoj ni da ih držiš daleko da se ne osuše. Neka budu dovoljno blizu da biljka bude obavijena finom, blagom rosom. To će joj se svideti. Izrašće i van tvog stana. Dajem ti reč da hoće, moraćeš da se preseliš u novi stan samo da bi pratila rast svoje rajске ptice.“

„Mrzim selidbe.“

„To je zbog toga što si pustila korenje. To je osobina nekoga ko je istinski ljubitelj biljaka.“

Svidalo mi se kako to zvuči. *Istinski ljubitelj biljaka*. Zvučalo je mnogo življe, i toplije, i ženstvenije od *istinskog reklamnog stručnjaka*.

Pogledala sam Ekslija. Oči su mu bile boje izbledele radne košulje, bore su se zrakasto širile oko spoljnih uglova očiju, možda od celodnevnog škiljenja pod suncem. On me je navodio da se osećam kao da nisam na Menhetnu, i taj osećaj mi se dopadao. Ovaj čovek je pravi profesionalac, pomislila sam. Pravi zavodnik koji prodaje cveće.

„Čime se baviš?“, pitao je.

„Bavim se reklamom.“

„Uzbudljiv posao, zar ne?“

Dala sam sve od sebe. Ako će on da glumi odrpanog seoskog momka, ja ću da glumim zavodljivu gradsku ženu.

„Da“, rekla sam zabacujući obema rukama talasastu plavu kosu sa ramena i mašući glavom levo i desno, „to je veoma uzbudljiv posao.“

Marketing

*Način da se proizvod proda tako što se ljudi
navedu da veruju kako im je potrebno
nešto što im apsolutno ne treba.*

*To nije posao za moralne ljude, ali je savršen za one
praktične umove koji vole da unovče svoju kreativnost.*

Bilo je tačno da je moj posao *zaista* postao uzbudljiv. Ne znam da li su u pitanju bili sati prekovremenog rada koje sam koristila da izbegnem bol ili mi je svet jednostavno bacao mamac, ali usred razvoda, između sastanaka sa advokatima i bračnim savetnicima, pijanih telefonskih poziva, promene brava, selidbe i plakanja, Kodi i ja smo uspeli da smislimo a zatim i prodamo reklamu za puma patike. To je svakako bio najbolji rezultat u našim karijerama, i išli smo na televizijsko snimanje sa jednim supermodelom (čak i kao pisac mrzim da priznam kako je reč „supermodel“ postala deo svakodnevnog jezika). Onog jutra kad se radilo snimanje, stajala sam ispred ormara u nedoumici šta da obučem, ili tačnije, šta da nosim pred jednim modelom.

Isprobala sam nekoliko različitih izgleda: seksi, obični, pank, i najzad sam odabrala izgled balerine. Pustila sam kosu da pada u dugim, mekim talasima preko lepršave,

ružičaste haljine. Obavila sam jednostavan srebrnkasti šal oko ramena i obula svetlucave baletanke. Bila sam lagana, prozirna i dražesna. U retkom trenutku sreće, plesala sam kroz svoj novi stan, znajući ako mi je karijera dobila ovakav zamah, sve u životu će mi sigurno krenuti za njom.

Filmski studio u bruklinskom brodogradilištu izgledao je kao ogromno skladište, gde su se po improvizovanoj kuhinji muvali kamermani, montažeri, klijenti, zaposleni u reklamnoj agenciji, režiser i manekenkino „osoblje“. Manekenka je stajala sama pored smeđeg stola na sklapanje, koji je služio kao kuhinjski sto, i pušila. Imala je balensijaga torbu, nosila je farmerke, špicaste čizme do butina i siledžijku ispod kratke izlizane bunde prvoklasnog kvaliteta. Izgledala je nemoguće elegantno u sedam ujutro, daleko više nego njena kosa i šminka.

„O moj bože, matora, pogledaj je“, rekao je Kodi.

Manekenka je ugasila cigaretu na kandiranoj krofni, a ja sam iskoristila priliku da se predstavim.

„Ćao“, rekla sam. „Ja sam Lajla. Ja pišem tekstove za reklame.“ Sagnula se da me pogleda, što je kod mene izazvalo osećaj da sam niska kao neko detence.

„Reklama je divna, zaista divna“, rekla je sa smešno zavodljivim britanskim naglaskom.

Nije trebalo da obujem ravne cipele, pomislila sam.

Prišla sam Kodiju, koji je stajao sa našim šefom Džofom Evansom. Nas troje smo je posmatrali iz daljine, kao životinju u zoološkom vrtu. Pušila je cigarete kao da su joj bile doručak, štedljivo je jela kokice i neprestano razgovarala mobilnim telefonom. Izgledala je srećno, a zašto i ne bi? Ja bih takođe bila srećna kad bih samo mahala glavom levo i desno pa da budem u središtu pažnje, dok mi manje važni

ljudi pripaljuju cigaretu i hrane me kokicama, koje elegantno hvatam u letu zrno po zrno.

Došli su šminkeri i frizeri, pa smo Kodi i ja prišli da ih gledamo kako pretvaraju tinejdžerku divovskog rasta u supermodela. Dvoje ljudi zaduženih za ovaj preobražaj izgledali su kao androgini, uopšte nisam mogla da im odredim pol ma koliko se trudila, a ja sam pritom iz Njujorka gde je otkrivanje nečijeg pola normalna stvar. Pratila sam ih dok su uvodili foto-modela u malu prostoriju bleštavo obasjanu flourescentnim svetlima sa plafona. Kodiju nisu dopustili da uđe.

„Slikaj je mobilnim telefonom“, šapnuo je on. „Biću ti najbolji prijatelj.“

„Već smo dovoljno prijateljeni.“

Manekenka se skinula gola. Stajala je ruku spuštenih niz telo dok su joj njeni bespolni saradnici prskali telo iz velikih srebrnih posuda sa podlogom za šminku. Nosili su maske i prskali je od glave do pete kao da gase požar. Izlakirali su je u jednolični sto devedeset centimetara visoki stub od ljudskog bića bez vidljivih vena, bradavica, noktiju, usana ili trepavica.

Kada je nestalo svako obeležje živog modela, majstor za šminku je kopao po koferu sa četkicama i ispreturao na stotine tuba sa svežim bojama, pa je počeo da joj oslikava ljudske crte po licu. Istovremeno frizer je brižljivo iglom i koncem zašivao snop za snopom duge plave kose za njene tanke svetlosmeđe uvojke, stvarajući gustu, bujnu grivu od svetlucavog zlata.

Manekenka je dovela ličnog kuvara, koji joj je kuvao supu od seckanog spanaća. Supom ju je hranio jedan od njenih lakeja, koji je postojao samo za tu svrhu. Plavokosi dečko je stajao ispred nje, duvajući u supu a zatim je hraneći malom

dečjom srebrnom kašikom, veličine taman dovoljne da joj sklizne između usana. Usta modela bila su jedva otvorena, možda pola centimetra, da joj ne bi ispucala nanesena šminka. Tada se dogodilo nešto nezamislivo. Lakej je oduvao malo spanaća sa kašike na menekenkine grudi. Svi u prostoriji su zaustavili dah kada je posegnuo da ga ukloni vrhom prsta. Šminker ga je dograbio za ruku pre nego što je dotakao manekenku, sklonio je spanać kažiprstom i zatražio od svih prisutnih da se odmaknu i budu tihi dok je on stavljao masku i ponovo nanosio sprej na to mesto. A onda je došlo vreme za ručak.

Sedela sam tako i kašljala od spreja, čitala sam Ekslijevu brošuru o tropskim biljkama, jela kriške predjela od sirovog morskog grgeča i pila previše šardonea.

Bilo je potrebno šest sati da se ono dete pretvori u supermodela koji ceo svet prepoznaje, i najzad je režiser počeo da snima. Manekenka je doplesala na postavljenu pozornicu, obučena u kratku crvenu haljinu od likre, toliko tesnu da ispod nije mogla da se udene ni šibica. Krenula je kao bosonoga devojka iz džungle i pretvorila se u pantera čim je obula srbrne puma patike. Muzika je bila glasna i dobujuća, a ona se kretala izazovno, puzeći po lažnom tlu džungle kao životinja, isturajući zadnjicu, uspravljajući se da ogrebe plastična debla drveća dugim noktima i pokazujući očnjake. Koža joj je sijala pod treptavim plavim svetlima i zabacivala je svoju tek prišivenu kosu u pravim trenucima, savršeno hvatajući odsjaje jezive lažne mesečine.

Režiser, čuven po mnogim spotovima koje je režirao na MTV-u, uzvikivao je užasne stereotipne primedbe nadglašavajući muziku:

„Prelepa si. Divna. Savršena si. Tako je. Samo tako. Baš tako.“

Nisam mogla da ne zamišljam na šta je ličio njen mozak nakon što je iz dana u dan slušala te reči već pola svog života.

Pošto je snimanje išlo glatko, pomislila sam da je dobar trenutak da odem u šefovu sobu za prijeme i dobijem pohvale za dobro obavljen posao.

„Odmah se vraćam“, rekla sam Kodiju. „Idem da razgovaram sa Džofom.“

Kodi nije mogao da odvoji oči od modela.

„Ona izgleda baš kao panter, matora. Ona je prokleta veštica koja menja oblik.“

„Tvoj oblik će da se promeni ako mi se još jednom obratiš sa 'matora'.“

Dva puta sam zakucala na vrata Džofa Evansa i nisam čula da se javlja. Pomislila sam da je zaluden modelom kao Kodi, pa sam ušla.

Obično kreativni direktor sedi sam ispred monitora, usredsređujući se bez ometanja, vodeći računa da klijenti dobiju najbolju uslugu za svoje uložene milione. Ali sa mesta gde sam ja stajala, slika na monitoru je izgledala kao zamršena mrlja crnog i crvenog, i ništa nije ličilo na neko snimanje.

Prišla sam bliže, škiljeći. Trebalo mi je malo vremena da shvatim da on uopšte ne gleda snimanje. On se primakao monitoru i buljio supermodelu pod haljinu ispod koje nije nosila apsolutno ništa.

Pretpostavila sam da su je snimali ispod pozornice: rupa u podu koju je napravio slavni režiser muzičkih spotova, za slavnog kreativnog direktora marketinške agencije, da gleda škakljive delove tela slavnog modela.

„Ko je iza mene?“, pitao je ne pomerivši se, čak i ne sklonivši pogled sa monitora.

„To sam ja, Lajla.“

„Vrata nisu bila zaključana?“

„Ne.“

„Uh.“

Nije se okrenuo prema meni, a ja sam ostala mrtva-hladna. Uopšte nisam imala predstavu šta da radim u takvoj situaciji.

On se najzad okrenuo.

Usta su mi ostala ukočena oblikujući slovo O.

„O, ma daj, nemoj tako da me gledaš“, rekao je. „Ovo je razlog zbog kojeg i počinjemo sa ovim poslom, zar ne? To je jedno od zadovoljstava posla. Zapravo, to *jest*e zadovoljstvo ovog posla.“

Nagnula sam se napred i oslonila na kolena.

„Niko nikada neće znati“, rekao je. „Nije da ću to prodati preko interneta ili nešto slično. Snimak ostaje kod mene. To je moje privatno vlasništvo.“

Počela sam da uzmičem ka vratima.

„Hajde, Lajla. Ti si pisac tekstova za reklame. Dao sam ti potpunu slobodu u ovoj. Ti si odabrala haljinu od sintetike. Ti si je navela da se uvija po pozornici. Ti si napisala scenario za prokletu reklamu. Zar to nije odgovor koji si želela?“

Osećala sam mučninu i odgovornost zbog voajerske predstave u kojoj je učestvovalo dete.

„Idem malo napolje. Kodi može da me menja.“

„Skoro smo završili. Da li si sigurna da nećeš da se vratiš iznajmljenim kolima sa mnom?“

„Nema potrebe.“

Ponovo se okrenuo prema monitoru. „Misliš li da će sledeće sedmice doći na proslavu povodom završetka snimanja?“

Nisam mogla dovoljno brzo da izađem iz studija. Nisam se čak ni potrudila da kažem Kodiju da odlazim. Protrčala

sam kroz privremenu kuhinju, znajući da nikada, baš nikada neću uspeti da isteram tu sliku iz glave. Svaki put kada vidim lice tog modela na ogromnom bilbordu na Tajms skveru, videću Džofa Evansa koji dahće ispred monitora.

Vratila sam se na Menhetn metroom, jedući se čitav sat zbog osećaja krivice. Zašto je život uvek ispunjen stvarima koje bi trebalo da ispadnu nekako drugačije, kao neke druge stvari? Pitala sam se da li je svačiji život takav ili samo moj.

Izašla sam iz stanice podzemne železnice i uputila se pravo u svoj omiljeni bar na Prvoj aveniji. Već sam dopola prošla blok između Dvanaeste i Trinaeste ulice kada sam stala u mestu. Baš tu, između španske bodege i japanskog sake bara, videla sam je. Krajnje neobična biljka stajala je u izlogu jedne stare vešernice. Njeni krvavo crveni listovi i svetložuti cvetovi bili su obasjani uličnom svetiljkom. Smesta su mi privukli pažnju. Približila sam se izlogu što sam više mogla, lice mi je skoro dodirivalo zamazano staklo. Prepoznala sam biljku iz Ekslijeve brošure. Znala sam da je tropska i znala sam da je veoma, veoma retka.

Vatrena paprat

(*Oxalis hedysaroides rubra*)

Biljka koja se retko viđa, poreklom iz Kolumbije, Ekvadora i Venecuele. U jednom danu može da odbaci sve lišće bez vidljivog razloga i neće joj ponovo porasti dok ne bude u dobrom stanju i spremna za to. Nije biljka za početnike, siromašne ljude ili oni koji traže priznanje od drugih. Nije prava paprat nego je vešto prerusena u nju. Svi smo upoznali neke takve.

Otvorila sam vrata i nagazila na nešto ljigavo. Bila je to mahovina, baršunasto glatka, koja je stvarala neravna brdašca po podu perionice. Srebrnasta baletanka mi je skliznula sa noge i stopalo mi je utonulo u pod.

Imala sam snažnu želju da legnem, ali borila sam se protiv nje duboko dišući i uvlačeći u sebe udvojeni miris deterdženta i izbeljivača da bih razbistrila misli. Koračala sam uokolo, najpre na prstima da ne bih uništila mahovinu, a zatim celim stopalom, gnječeći je, osećajući kako mi prija tabanima kao prirodno ortopedsko ležište. Kosti stopala su mi krcnule od zadovoljstva nakon što sam ceo dan provele u cipelama.

Bujna trava je rasla iz zemlje u savršeno oblikovanim kvadratima koji su odgovarali gornjoj ploči ogromnih mašina za

pranje i sušenje. Gusti bokori cvetova raskošne boje na dugim, tankim stabljikama izbijali su iz trave. Bili su tu crveni makovi, ljubičasti zvončići i svetložuti krasuljci. Vešernica je izgledala kao livada. Kao polje puno divljeg cveća.

Biljke su bile okačene na plafon između redova fluorescentnih svetiljki, protežući se sa jedne strane praonice na drugu. Cvetovi živih boja bujali su iz saksija i spuštali se na klupe i stolove na sklapanje. Saksije su bile okačene na neprimetnu najlonsku nit, pa je izgledalo kao da cvetovi lebde.

Vešernica je bila kao džungla u koju su bačene mašine za veš, ili možda praonica koju je preplavila džungla. Bio je to takav splet mašina i biljaka da je teško odrediti šta se ovde prvobitno nalazilo.

Siva mačka je dremala u travi na gornjoj površini jedne sušilice. Potpuno sam se dezorijentisala pa sam sela na belu klupu. Na ruku mi se spustio leptir. Svetlozelena krila bleštala su mi sivom šalu.

„Ako pažljivo pogledate, videćete još mnogo živih stvočenja“, začuo se muški glas sa kraja perionice. „Leptire, da, kao i ptice i moljce. Oni pomažu u oprашivanju mog cveća.“

Nisam mogla da vidim ko govori, ali glas je bio dubok, miran i ozbiljan.

„Pazite na pčele – neki ljudi su alergični na njihov ubod.“

Stajala sam na vrhovima prstiju, stopala vlažnih od mahovine i zavirila između cvetova, gledajući odakle dopire glas.

„Dopadaju vam se moje biljke?“, upitao je čovek.

„Da. Veličanstvene su.“

„Zaista jesu“, rekao je iskoračivši između dve velike palmine grane i krenuvši prema meni.

Bio je visok najmanje sto devedeset pet centimetara i težak preko sto kilograma. Nisam mogla da mu odredim

godine. Mogao je da ima pedeset, a mogao je da ima i sedamdeset godina. U zelenim vrećastim pantalonama, zelenoj majici kratkih rukava i sa zelenim naočarima za sunce kakve je nosio Džon Lenon, i sam je izgledao kao biljka. Kao neko psihodelično drvo.

„Ja sam Armand“, rekao je pružajući ruku. „I vama sam na usluzi.“

„O, ne. Ne, hvala vam“, rekla sam. „Samo sam navratila na trenutak. Nisam ponela nikakvu odeću za pranje. Sama je perem kod kuće. Ne volim da mi nepoznati ljudi dodiruju odeću. Vidite“, rekla sam okrećući se, „nema torbe sa odećom.“

Mačka na sušilici je frknula kao životinja u teranju i skočila mi na rame. Zanjihala sam se celim telom u stranu, pokušavajući da je zbacim, ali držala se kandžama za mene.

„Dole! Silazi sa mlade dame“, rekao je Armand obuhvatajući mačku rukama oko belog stomaka i skidajući je sa mene.

„Taj ples koji ste izveli je veoma izazovan. Nije čudo što je mačka skočila na vas.“

Čim sam čula reč „izazovan“ zakoračila sam natraške prema vratima. Bilo mi je dosta toga za danas.

„Zašto ste u mojoj perionici potpuno obučeni i bez odeće za pranje?“, pitao je on pre nego što sam stigla da prođem kroz vrata.

Pokazala sam biljku u izlogu i on kao da se opustio.

„Ah, mala vatrena paprat. Ona je đavo koji vas je privukao do mene.“

Spustila sam ruku na kvaku.

„Nisam privučena do vas. Nemam pojma ko ste vi.“

„Vatrena paprat je iz Kolumbije. Ona voli sunčevu svetlost, pa je držim u prednjem izlogu, koji je okrenut ka jugu.“